

Mi maradt a török uralom után?

Budavára bevétele végét jelentette a csaknem másfélszázéves magyarországi török uralomnak, annak ellenére, hogy körülötte több vár és erőd még török kézen volt. Eger csak 1687. végén szabadult fel, tehát Budavár bevétele után még egy évnél tovább tartották a törökök.

Amint vége lett a félhold uralmának, egyszerre megváltozott Buda képének keleti jellege. Az ostrom sok mecsetet és minaretet elpusztított. A Vár és négy városrésze: Tabán, Logod, a Víziváros s Újlak tele volt törökös építményekkel. Azok a törökös épületek, amelyeket az ostrom valahogy meghagyott, eltűntek, mert a győzők ledöntötték és a megmaradt anyagot beépítették a várfalakba. A templomok egy része megmaradt és amilyen gyorsan a törökök átalakították, éppen olyan gyorsan visszaváltozott a mohamedán mecset megint keresztény templommá. A törökök nem építettek Budán egyetlen templomot sem. Valamennyi mecsetet keresztény templomokból alakították át. Csak a minareték voltak eredeti építmények. A derviskolostorok, karavánzállások, lakatnyák, csaknem mind átalakított épületek voltak, egyrésziük úgyis maradt, ahogy volt, nem változtattak semmit az épületen.

Megmaradtak azonban Budavár utcái, terei és ma is olyanok, mint a középkorban, csak az elnevezésük változott meg.

ELTŰNT TEMETŐK

Eltűntek a várbeli temetők is. Ma már nyomuk sincs. Pedig 1746-ban még nagy katonai pompával hantolták el a Mátyás-templom mögötti keleti temetőben Ramocsay Endre várgróft, aki százöt éves korában halt meg.

Még azután is temettek ide, de 1770. körül egy különös szerencsétlenség miatt megszüntették a temetőt. Egy temetés alkalmával az egyházi szertartás után, mikor a koporsót kötéssel két sírásó már engedte lefelé, a sír beszakadt s a holttest eltűnt a mélységben. A nagyobb riadalmat azonban az keltette, hogy a kötél magával rántotta az egyik egyensúlyát veszített sírásót és az is a koporsó után zuhant. Nem ereszkedhetek utána, mert a sír széle omladozott, s a temetőből mindenki menekült. Amire gerendát és deszkát hoztak, hogy elkerítsék a szerencsétlenség helyét, már sötét volt. Csak másnap jutottak odáig, hogy napvilág mellett kötélben leereszkedjenek. Jókora nagyságú üregbe jutottak, amelyben még néhány leszakadt koporsót találtak. A sírásó, aki a koporsóval lezuhant, halálra zúzta magát. A városbíróság rendelkezése a tetemeteket felhúzták, az ismeretleneket közös sírba helyezték. A lent talált tárgyakból megállapították, hogy a

török korszak maradványai s a városbírószágra szállították azokat. A veszélyes temetőt pedig megszüntették.

MEGMARADT IRASOK

Maradt török felírás is éppen elegendő. A török a házak, szobák, várkapuk falára, templomai oldalára karcolta fel mondanivalóit, amelyek legtöbbször vallásos tartalmúak. Persze ezek az írások sem voltak maradandók.

Maradt néhány felkarcolt betű a királyi palota azon részében, amelyet annakidején Szapolyai János, majd neje Izabella királyné foglalt el. Ehhez a lakosztályhoz a törökök nem nyúltak: úgy maradt, ahogy Izabella hagyta, mert az urát a szultán egykor maga mellé ültette és kaftánt adott neki. Csakhogy telt az idő és a nagyúr úgy határozott, hogy az özvegy királynénak kicsi fiával távoznia kellett Budavárból. Ez 1541. Szent Mihály hava 5-én történt. A királyné másnap fiacskájával elhagyta Budavárát. Távozásakor szobája falára három betűt irtak fel:

S. F. V.

Szulejmán szultánnak, aki a királyné távozása után végigjárta a palotát, feltűnt e három betű, azonban megfejtetni nem tudta sem ő, sem környezete. Hivatta a mindentudó Werbőczy Istvánt, akkor már budai kádi, hogy mondaná meg, mi e három betű jelentősége:

— Sic fata volunt, így akarja a sors — ez a királyné jelszava —, válaszolt Werbőczy.

A szultán elgondolkozott, feljegyeztette a rejtélyes betűket és jelentőségét. Már rég nem élt Szulejmán, amikor Izabella királyné fiával, János Zsigmonddal visszakért Magyarországra, Erdélybe és új pénzeire is ezt a három betűt verette: S. F. V.

Csaknem másfélszáz év múlva, amikor Lotharingiai Károlyék végigjárták a királyi palotát, az egykori nemzeti király lakosztálya még ép volt, és Izabella szobájában e három betű fogadta a látogatókat. Ezúttal Petneházy Dá-

vid fejtette meg a rejtélyes betűk jelentőségét és mindenki feljegyezte ezt a budavári történetet.

A budavári palotát sokféleképpen alakították, újíították, a termek, szobák változtak, de a sors úgy hozta, hogy Szapolyaiék egykori lakosztálya úgy maradt ahogy ők hagyták. Csak 1764-ben akítozták át, azonban Izabella királyné szobái megmaradtak, úgy hogy három századot éltek át a titokzatos betűk, míg aztán ezt a lakosztályt is az 1849-i ostrom megsemmisítette.

H. I.